

ВИРІШЕННЯ МОВНОЇ ПРОБЛЕМИ – ЗАПОРУКА СТАНОВЛЕННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В СУЧАСНІЙ УКРАЇНІ

Протягом майже 20 років в Україні продовжуються сперечання про надання російській мові статусу державної мови. Значна частина українського суспільства вважає, що російська мова повинна стати другою державною чи офіційною, оскільки близько половини громадян України користується нею у повсякденному спілкуванні. Інші вважають, що державною мовою України повинна бути тільки українська мова, а російська, як мова національних меншин, не повинна ставати навіть другою державною.

Мова – основна ознака етнічної відмінності. Оскільки більшість населення держави належить до українського етносу, то і єдиною державною мовою повинна бути українська. Але історично склалося так, що східні та південні регіони України формувалися в умовах переважного впливу російської культури і мови, тому на цих територіях переважну кількість населення складають російськомовні громадяни. Вони з більшою готовністю захищають статус російської мови як другої державної.

В українському суспільстві етнонаціональна та мовна більшості не співпадають, і це залишається серйозною етнополітичною проблемою та джерелом можливого конфлікту на мовному ґрунті. Так, на сході України 59% громадян вважають себе етнічними українцями, проте лише 14% з них спілкуються українською мовою.

Якщо надати обом мовам рівних прав, то українська мова зникне. Українська мова буде повністю витіснитися в Києві – столиці України, який і так ще й досі залишається здебільшого російськомовним, в результаті чого виникне загроза втрати української мови навіть на Галичині і Волині через те, що єдиною мовою діловодства стане російська як зрозуміла всім і весь документообіг зі столицею доведеться здійснювати вже російською мовою.

Введення російської другою державною мовою призведе до зняття конфліктів з Росією та російськомовними громадянами, але посилить протистояння з представниками всіх інших національностей, включно з українською, призведе до поступового витіснення української мови зі сфери державного будівництва та зі сфери міжнародних відносин та поступово приведе до перетворення України в федеративну державу зі слабкими зв'язками з центром та посиленою залежністю від Росії та її політики.

Виходом з ситуації, що склалася, може стати якийсь творче поєднання державотворчих та мовних тенденцій розвитку. Власне кажучи, ця проблема теж далеко не нова. Дивним є тільки те, що за стільки років існування української держави, вона все-ще так і не була ніяк вирішена, хоча би навіть в її частковому, мовному прояві.

Творчий, активний підхід до вирішення мовної проблеми, якщо тільки ми дійсно хочемо мати справді сильну і демократичну державу, мав би включати в себе кілька основних пунктів:

1. Безумовне визнання, хоча би в моральному плані, тих народів, які своєю волею чи неволею, заселяли землі України за останні 300-400 років такими, що становлять джерела державотворення – без будь-яких поділів та умовностей.

2. Необхідна законодавчо закріплена підтримка російської та інших мов в плані написання підручників, словників та в плані збереження та підтримки їхніх діалектів, якщо такі є та державна підтримка в відкритті шкіл та створенні класів навчання для представників інших народів, або, якщо це неможливо через малу кількість учнів чи нехватку викладачів – виділення необхідної кількості коштів для забезпечення проведення ними навчання з власної ініціативи.

3. Гарантоване забезпечення прав громадян при їхньому зверненні в державні установи. Ідеальним варіантом тут мало би бути те, що кожен громадянин України мав би мати право писати звернення в державні установи рідною мовою.

4. Необхідне створення та розвиток української граматики в її сучасному вигляді, без будь-яких спроб ускладнити її чи повернутися до такого правопису, яким він міг бути колись давно, державна підтримка створення українських та україно-російських словників та всебічна підтримка розвитку та збереження існуючих діалектів української мови та підготовка таких викладачів української, які би дійсно вміли нею спілкуватися і мали реальний досвід такого спілкування.

5. Створення спеціального органу, який міг би слідкувати за чистотою української мови на телебаченні та використанні мови на побутовому рівні – у вигляді написів, табличок та реклами.

8. Питання мов в Україні має бути достатньо добре захищене законодавчо, в т ч. і від політичної кон'юнктури чи наступних поспішних непередуманих змін – як одна зі складових частин стратегічного розвитку держави.

Саме виконання цих положень зможе допомогти вирішенню мовної проблеми в Україні.